

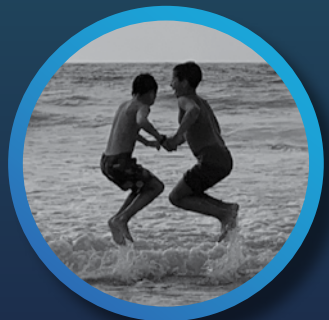

יום עיון

על

תנועה ורגישות

”כל מה שמגביר, מצמצם, מגביל או מגדיל את כוח פעולתו של הגוף, מגביר, מצמצם, מגביל או מגדיל את כוח פעולתה של הנפש. וכל מה שמגביר, מצמצם, מגביל או מגדיל את כוח פעולתה של הנפש, מגביר, מצמצם, מגביל או מגדיל את כוח פעולתו של הגוף”
(שפינוזה)

הזוכים האים

יום חמישי | ז' כסלו תש"פ | 5.12.2019 | סביון

על תנועה ורגישות

תכנית יום העיון	
קבלת פנים ורישום.	9:00-8:00
דברי פתיחה יעל ברוק־ביניא , מרפאה בעיסוק, מנהלת ארגון DIR ישראל.	9:20-9:00
תנועות ספונטאניות, התפתחות מוטורית ורגישות אימהית בתינוקות פגים - האם קיימת השפעה הדדית? מחקר חדשני ומחשבות קליניות בעקבותיו אורנה לב אנקב , פיזיותרפיסטית.	10:10-9:20
ללכת אל... ללכת מ... - הרהורים על כיווניות הגוף, התקשרות וחווית העצמי קרן פז , מטפלת בתנועה.	11:00-10:10
הפסקה	11:30-11:00
על תנועה ורגישות ברגע של טיפול - הצצה לעבודה עם ילדים עם קשיים תנועתיים לפי מודל ה־DIR דקלה גול בורשטיין , מרפאה בעיסוק.	12:00-11:30
סינכרוניזציה של תנועה במרחב הבין־אישי; פרספקטיבה על וויסות ותוקפנות טל בז , מרפאה בעיסוק.	13:15-12:00
הפסקת צהריים	13:55-13:15
רגע של תנועה, רגישות וויסות.	14:00-13:55
ליקויי תנועה בילדות: סינדרום חוצה תסמונות פרופ' מתי מינץ , פסיכו־ביולוג.	14:50-14:00
דרך הגוף - תהליכי ויסות קשר ותנועה איילת וישניצר-פלאג , פיזיותרפיסטית.	16:00-14:50

תקצירי ההרצאות

תנועות ספונטאניות, התפתחות מוטורית ורגישות אימהית בתינוקות פגים - האם קיימת השפעה הדדית?

מחקר חדשני ומחשבות קליניות בעקבותיו

אורנה לב אנקב

תינוקות מציגים איכויות שונות של תנועות ספונטאניות אשר הוכחו כמנבאות לקיומן נורולוגיות. תינוקות מתקשרים בחודשי חייהם הראשונים בעיקר באמצעות תנועות. במקביל, אינטראקציה אם-פג מאופיינת לעיתים קרובות בקשיים שעלולים להשפיע על התפתחות הפגים. מחקרים ספורים בדקו את התרומה של איכות התנועות הספונטאניות ושל ההתפתחות המוטורית של הפג לאיכות האינטראקציה עם האם, ותוצאותיהם אינן עקביות. במחקרנו, בדקנו את הקשר בין איכות התנועות הספונטאניות של פגים וקצב ההתפתחות המוטורית שלהם לאיכות האינטראקציה אם-תינוק פג. בחינת האינטראקציה כללה הערכת רגישות האם בערוצים של המגע, האחיזה, קשר העין והתקשורת המילולית, ותגובתיות הפג כלפי אימו.

במחקר השתתפו 59 פגים ואימותיהם (נולדו בשבועות 26-34 להריון; משקל לידה < 2.5 ק"ג; גיל מתוקן: 22-12 שבועות). נבדקה ההתפתחות המוטורית של התינוקות, ואיכות התנועות הספונטאניות שלהם. את איכות האינטראקציה הערכנו באמצעות כלי תצפיתי חדש שפותח

לצורך מחקר זה (Mother and Infant Attunement; Lev-Enacab & Sher-Censor, 2012).

בהתאם להשערותינו נמצאו קשרים בין חלק מהערוצים המוטוריים לערוצים של איכות האינטראקציה בין האם לתינוקה הפג. נמצא כי התפתחות מוטורית מהירה יותר, איכות תקינה ורציפה (לעומת לא רציפה) של תנועות פיג'יטי, ואיכות תנועה כללית תקינה של הפגים, היו קשורים לרגישות אמהית רבה יותר בערוץ של אחיזת התינוק. רציפות ותקינות של תנועות פיג'יטי ואיכות תנועה כללית תקינה של הפג היו קשורים לרגישות אמהית רבה יותר בערוצים של מגע ותקשורת מילולית, ולתגובתיות רבה יותר של התינוק.

המחקר מצביע על חשיבות ההתפתחות המוטורית ואיכות התנועה של פגים, לא רק בהקשר של ההתפתחות המוטורית של הפג, אלא גם כגורמים התורמים לאיכות האינטראקציה עם האם. **יישומים קליניים:** המחקר מציע כי חשוב להעריך לא רק את ההתפתחות המוטורית אלא גם את איכות התנועות הספונטאניות של הפג כחלק מרטינת המעקב אחרי פגים, מתוך הבנה שאיכות לקינה של תנועות ספונטאניות עשויה לפגוע ביכולת הראשונית של התינוק לקיים תקשורת הדדית עם אימו. בנוסף, חשוב לכלול בהדרכת ההורים התייחסות לאופן האחיזה, המגע והתקשורת המילולית. לימוד ההורים כיצד לפרש נכון את תנועות הפג עשוי לשפר את איכות האינטראקציה בינם לבין תינוקם.

אורנה לב אנקב, פיזיותרפיסטית התפתחותית ומנהלת אדמיניסטרטיבית ביחידה להתפתחות הילד בנוף הגליל, מכבי שירותי בריאות. דוקטורנטית להתפתחות הילד באוניברסיטת חיפה.

ללכת אל... ללכת מ... הרהורים על כיווניות הגוף, התקשורת וחוויית העצמי

קרן פיז

תהליך ההתפתחות מגולם בגוף - הגוף מהווה ערוץ ביטוי מרכזי לרגשות, לחוויה האפקטיבית, לחרדות ולקונפליקטים. הגוף, בראשוניותו, הוא גם הזירה המרכזית במסגרתה נרכשת ומתעצבת חווית ה'עצמי בנוכחות אחר', ומכאן גם תחושת העצמי, באמצעות הפנמה וביטוי של מרכיבים מנטליים וגופניים-תנועתיים כאחד.

בעוד שמחקר העוסק בביטוי לא מילולי של רגשות מתמקד בעיקר בהבעות פנים ובג'סטות (Ekman, 1982; Izard, 1977) קיים פחות ידע מחקר וקליני המתמקד בביטוי הגופני הכולל. ידע זה נחוץ בעבודה הטיפולית, ובמיוחד בעבודה עם ילדים צעירים ומעוכבי התפתחות, אשר לעיתים מתקשים לבטא באופן תקשורתי ובהיר את החוויה הרגשית שלהם, וזקוקים לכן ל"קריאה" מדוקדקת מצד הדמויות המטפלות של האיתותים המבוטאים גופנית.

בהרצאה זו נכיר טרמינולוגיה גופנית-רגשית מעולם הטיפול בתנועה, באמצעות כלי לניתוח ואבחון תנועה מבית מדרשה של דר' קסטנברג (Kestenberg et al., 1999), אשר יצרה כלי לאבחון וניתוח תנועה טבעית, המתכתב עם תיאוריות התפתחותיות ופסיכודינאמיות. טרמינולוגיה זו מסייעת באיתור ו"תירגום" מבעים גופניים-רגשיים שלעיתים חומקים מאיתנו, ומאפשרת לכן, להעמיק את תהליך ההתבוננות בתקשורת הלא מילולית, לאתר ולסמן נתיבי כניסה להתערבות, ולדון בהתרחשות הקלינית בחדר הטיפול.

קרן פיז (M.A), מטפלת בתנועה ומדריכה. אחראית תחום טיפול רגשי בגני התקשורת של אלו"ט ומדריכה מטפלות רגשיות העובדות בגנים. בוגרת התוכנית לטיפול ילד-הורה ממוקד טראומה (CPP) של מכון חרוב, ותוכנית ההסמכה הבינלאומית של ה-KMP, כלי לניתוח ואבחון תנועה, אותו מלמדת אנשי מקצוע למעלה מעשור. לומדת בתוכנית התלת-שנתית ה"גל השלישי בפסיכותרפיה" במרכז הבינתחומי, הרצליה. שימשה כמורה מהחוג בסמינר הקיבוצים ובאוניברסיטת חיפה. מנהלת את "מעברים" - המרכז לטיפול רגשי באמצעות אמנויות בחולון, בו גם מטפלת ומדריכה. עוסקת בעיקר בטיפול ילד-הורה לילדים בגיל הרך שעברו טראומה וילידים עם אוטיזם, ועובדת באוריינטציה התקשורתית, התפתחותית ומערכתית.

על תנועה ורגישות ברגע של טיפול - הצצה לעבודה עם ילדים עם קשיים תנועתיים לפי מודל ה-DIR

דקלה גול בורשטיין

מודל ה-DIR מאפשר להסתכל בראיה כוללת ורחבה על הילד ומשפחתו, על השלב ההתפתחותי בו נמצא, על הייחודיות של כל ילד, ועל מערכות היחסים שמצליח לבנות. המודל מתווה דרך להבין ולהגיע ולאפשר קשר עם כל ילד ומשפחתו, ההסתכלות על הפרופיל התנועתי של הילד כחלק ממכלול, וכחלק שמעצב את יכולתו לתקשר ולהגיב לעולם ולהיות בקשר, פותחת אפשרות לעבוד ולטפל לפי עקרונות המודל גם עם אוכלוסיית ילדים עם קשיים תנועתיים מרכזיים. בהצצה זו נסתכל דרך עיני המודל על שני ילדים עם קשיים תנועתיים שונים.

דקלה גול בורשטיין - מרפאה בעיסוק התפתחותית ושיקומית, אחראית מחלקת ריפוי בעיסוק - גן מש"י (מרכז שיקום ילדים), מטפלת ומדריכה מוסמכת לפי מודל ה-DIR.

סינכרוניזציה של תנועה במרחב הבינאישי; פרספקטיבה על וויסות ותוקפנות

טל בז

חווית התנועה ביחס לאחר הינה בסיס הקיום האנושי, היא בדרך כלל מצויה מחוץ לתודעה, וכרקע לתקשורת ותפקוד מסונכרן. קשיים בוויסות וחווית תנועה רנדומלית וכאוטית עשויים להוות כר להתפתחות של דפוסים תוקפניים. במהלך ההרצאה נעקוב אחר התפתחות הדפוסים הללו, מסלולם ושינויי מסלולם, דרך תיאור מקרה קליני.

טל בז, מרפאה בעיסוק ומדריכה, חברה בכירה בארגון Profectum האמריקאי, מלמדת את מודל ה-DIR בארה"ב ומחוצה לה.

ליקויי תנועה בילדות: סינדרום חוצה תסמונות

פרופ' מתי מינץ

ליקויי תנועה נפוצים בהרבה מתסמונות ילדות. ההורים והמחנכים מזהים היטב את ליקויי התנועה בחלק מהפרעות הילדות, כגון DCD, אך נוטים להתעלם מליקויי התנועה בהפרעות ילדות אחרות, כגון ASD. בכל מקרה השאלה היא מהו הטיפול היעיל ביותר בליקויי התנועה? אציג ממצאים המראים כי ליקויי תנועה אינם סימפטום מבודד אלא חלק מסינדרום חוצה תסמונות הכולל גם ליקויים קוגניטיביים ורגשיים וההחלטה הטיפולית צריכה לקחת בחשבון את כל מרכיבי הסינדרום.

פרופ' מתיתיה מינץ, פסיכו-ביולוג המחלקה לפסיכולוגיה אוניברסיטת תל-אביב.

דרך הגוף - תהליכי ויסות, קשר ותנועה

איילת וישיצר-פלג

דרך הגוף והתנועה אנו חווים את העולם ואת אשר קורה סביבנו. כבר מהלידה חווה התינוק הרך בדרך זו חוויות ראשוניות של קשר וויסות עם הוריו. באמצעות התנועה הוא מביע, מממש את הכוונות שלו ופועל בעולם, מתקשר ומשחק. כל אלה נעשים תוך אינטגרציה שהולכת ומשתפרת במהלך החיים. אולם כשלתינוק יש קשיים התפתחותיים (למשל, קשיים תנועתיים וחושיים) ו/או כשלהורה יש קשיים משלו, הקשר ביניהם מאתגר, ואז החוויות הללו עלולות להשתנות.

בהרצאה זו אציג את מקומה המרכזי של התנועה בתוך היחסים, ואת יחסי הגומלין בינה ובין קשר וויסות במהלך טיפול DIR, בילד עם אבחנה של ASD והוריו. אדגים בעזרת תיאור של תהליך טיפולי מהקליניקה כיצד התנועה נהיית משותפת לילד ולהוריו במהלך משחקים סנסו-מוטוריים, וכיצד נוצרות דרכה משמעויות משותפות. אתאר תהליך של ביסוס יכולות התפתחותיות חשובות כמו ויסות ועניין בעולם, אינטימיות והדדיות מתוך חוויות מרגשות של תנועה, קשר, תקשורת ומשחק.

איילת וישיצר-פלג, פיזיותרפיסטית נירה-התפתחותית (B.P.T), מדריכה לגיל הרך מטעם 'תכנית שורץ' (M.A), מטפלת ומדריכה מוסמכת לפי מודל ה-DIR. עובדת כמטפלת ומדריכה בגנים של ה'עמותה לילדים בסיכון', ובמכון 'אפיק' ברחובות.